

INFORMATIKA O'QITISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Sabitova Ziyne

Annotatsiya: Informatika zamonaviy axborot jamiyatining asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar va ularning kundalik hayotimizdagi o'rni kengaygan sari, informatika faniga bo'lgan talab ham oshib bormoqda. O'zbekiston ta'lim sohasida ham informatika faniga alohida e'tibor qaratilib, uni o'qitishda zamonaviy yondashuvlarni tadbiq etishga intilish kuchaymoqda. Zamonaviy o'quv jarayonlari innovatsion g'oyalar, zamonaviy texnologiyalar va ilg'or pedagogik metodlarni o'z ichiga olishi bilan ajralib turadi.

Kalit so'zlar: o'qitish metodikasi, informatika fanlari, dars rejasi, pedagogik yondashuv, interaktiv usullar, zamonaviy texnologiyalar, o'quv dasturi, o'quvchilar faolligi, amaliy mashg'ulotlar, bilimlarni mustahkamlash.

Ta'lim sifatini oshirish uchun, avvalo, informatika o'qitish uslublarini takomillashtirish zarur. Hozirgi vaqtda an'anaviy dars usullaridan voz kechib, o'quvchining bilimga bo'lgan daxldorligini, faol ishtirokini va kreativ fikrlashini rivojlantiradigan yondashuvlar ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim jarayoniga yangi pedagogik va axborot-kommunikatsion texnologiyalarni joriy etish bu borada asosiy omillardan biri bo'lib qoldi. Zamonaviy informatika ta'limining asosiy xususiyati, u talabaning mustaqil bilim olish qobiliyatini rivojlantirish, analitik fikrlashni shakllantirish va nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirishga qaratilganidir. Informatika fanini o'qitishda o'qituvchi asosiy bilim manbai emas, balki yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi, o'quvchini mustaqil izlanishga undovchi rahbar sifatida maydonga chiqadi. Mazkur yondashuvlar informatika fanining zamonaviy ta'lim tizimida tutgan o'rni va ahamiyatini oshiradi. O'quvchilar o'zlarini qiziqtirgan muammolarni aniqlash va hal etish, ma'lumot qidirish va uni qayta ishlash, dasturlash hamda elektron resurslardan samarali foydalanish ko'nikmalarini o'zlashtiradilar. Informatika o'qitishda interfaol usullardan keng foydalanish ham zamonaviy

o'qitishning muhim jihatlaridan hisoblanadi. Shu orqali o'quvchilar faolligi, mustaqil fikrlashi va ijodiy qaror qabul qilishi rivojlanadi. Zamonaviy informatika darslarida guruhlarda ishlash, muammoli vazifalarni hal etish, test va amaliy mashg'ulotlarda qatnashish orqali bilimlarni puxta egallash imkoniyati kengayadi [1].

Ta'lim jarayoniga Internet, dasturiy vositalar va raqamli resurslarning kirib kelishi informatika fanini o'qitish sifatini ancha oshirib yubordi. Zamonaviy informatika darslarida interaktiv taqdimotlar, multimediya vositalari, onlayn resurslar, ta'limiy platformalar va raqamli kutubxonalar keng foydalaniladi. Bu esa o'quvchilarning axborot olish, izlanish va bilimlarini mustahkamlash jarayonini samarali tashkil etishda muhim o'rin tutadi. Informatika ta'limining yirik yutuqlaridan biri bu – individual yondashuvlar va differensial o'qitish strategiyalaridan foydalanishdir. Har bir o'quvchining bilim darajasi, qiziqishi va tayyorgarlik holatidan kelib chiqib, unga mos o'quv topshiriqlari, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ishlar taklif etiladi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi, har bir o'quvchi o'z imkoniyatlaridan kelib chiqib, eng yaxshi natijaga erishishiga zamin yaratadi. Informatika o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, pedagogik faoliyatni asosli ravishda rejalashtirish va o'quv jarayonini modellashtirish orqali amalga oshiriladi. Dars jarayonida o'quvchilarning mustaqil faoliyatiga, o'zlashtirish tezligiga va o'z qobiliyatlarini to'liq namoyon etishiga imkon beruvchi sharoitlar yaratiladi. O'quvchilar intellektual salohiyatini oshirish, axborot bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalar asosida samarali platformalar joriy etiladi [2].

Informatika o'qitish jarayonida didaktik o'yinlar, projekt asosida o'qitish, muammoli o'qitish, portfoliolar va konseptual kartalarni amaliyotga tadbiiq etish dars samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilar uchun o'z-o'zini baholash, topshiriqlarni birga bajarish va natijalarni tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa bilimlar sifatini kontrol qilish, kamchilik va yutuqlarni aniqlash, o'z-o'zini rivojlantirishga undaydi. So'nggi yillardagi islohotlar natijasida informatika fanini integratsion yondashuv asosida boshqa fanlar bilan bog'liq holda o'qitish ishlari

yo'lga qo'yildi. Natijada, o'quvchilar qo'shimcha bilim va tajribalarni egallaydilar, fanlararo aloqadorlikni tushunib yetadilar. Informatika o'qitishda natijaviylik, samaradorlik va o'quvchilarni rag'batlantirish ham asosiy omillar qatoriga kiradi. O'qituvchi o'z faoliyatida o'quvchilarga amaliy qiziqarli vazifalar tayyorlab, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga doimiy yo'naltirishi, o'quvchilarning o'zini namoyon etishiga imkon yaratishi zarur. Ta'lim jarayonida doimiy ravishda zamonaviy dasturlash tillari va axborot-kommunikatsion texnologiyalar o'rgatiladi. Bu esa informatika ta'limini faol va amaliy harakatga yo'naltiradi. O'quvchilar yangi dasturni o'rganish, yechim topishda mantiqiy va algoritmik fikrlashni rivojlantirish, hozirgi zamon axborot maydonida mustaqil faoliyat yuritishga o'rganadilar. Informatika darslarida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida doimiy aloqani ta'minlash, bilimlarni takrorlash va mustahkamlash, natijalarni tahlil qilish – bularning bari zamonaviy o'quv jarayonining ajralmas qismlaridir [3].

Alohida e'tibor informatika o'qitish metodikasi va tarixiga, bu sohada o'zgarib borayotgan yondashuvlarga qaratilishi kerak. Statik va an'anaviy bilimlarni emas, balki zamon talabiga mos va amaliy ko'nikmalarni o'rgatuvchi, o'zgaruvchan, zamonaviy informatika darslari samarali hisoblanadi. har bir o'qituvchi o'z faoliyatini yangilab borishi, yangi dasturiy vositalar va texnologik innovatsiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etishi, shunda har bir o'quvchi informatika fanini chuqur o'zlashtiradi. Informatika o'qitishda o'quv dasturlarining moslashuvchanligini ta'minlash, zamonaviy MEK (metodik elektron komplekslar), onlayn platformalar, elektron va bosma darsliklarni uyg'unlashtirish dars samaradorligini oshiradi. Bunda dars materiallarining aktual va dolzarbligini doimiy yangilab borish, turli manba va resurslardan foydalanish o'qituvchidan yuqori malaka va yangicha yondashuvlarni talab etadi. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida informatika fanini o'qitishda tarixiy tajriba, milliy qadriyatlar va zamonaviy ilm-fan yutuqlarini birlashtirish, o'quvchilarda milliy g'urur, sog'lom raqobat hamda kreativ fikrlash qobiliyati uyg'otiladi. Zamonaviy informatika darslari faqat bir fan yoki dasturni o'rganishda emas, balki real hayotiy vaziyatlarni hal etishda amaliy yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilar

integratsion darslarda boshqa fanlar bilan informatikaning bog‘liqligini tushunadilar, innovatsion yondashuvlarning natijalarini o‘z hayotida qo‘llay oladilar [4].

Fan taraqqiyoti va zamonaviy jamiyat talablariga mos ravishda informatika o‘qitishda kombinatsiyalashgan va modulli ta’lim texnologiyalari joriy qilinmoqda. Bu yondashuvlar orqali o‘quvchilar o‘zlariga qulay va mos usulda bilimlarni egallaydi, mustaqil izlanadi va amaliyotga tatbiq qiladi. Darsdan tashqari mashg‘ulotlar, olimpiadalar, viktorinalar va loyiha ishlari informatika darslarining mazmunini boyitadi, fan nufuzini oshiradi. Informatika fanini o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar o‘quvchilarda axborot madaniyati, kompyuter savodxonligi, algoritmik tafakkur, kreativ va tizimli fikrlash, digital (raqamli) xabardorlik singari muhim kompetensiyalarni shakllantirishga yordam beradi. O‘quvchilar har bir darsda o‘z bilimlarini boyitadi, mustaqil va jamoada ishlash, liderlik va mas’uliyat, raqamli axborotni tahlil qilish, axborot xavfsizligi asoslarini ham o‘zlashtirishadi. Informatika fanini zamonaviy o‘qitishda axborotlarni boshqarish, dastur yaratish, tarmoq texnologiyalari, onlayn muhitda ishlash, axborot xavfsizligini ta’minlash va yangi texnologiyalarni o‘zlashtirish asosiy o‘rin tutadi. Yosh avlod uchun raqamli texnologiyalarning afzalliklari va havf-xatarlaridan xabardor bo‘lish, bu sohada ongli harakat qilish madaniyati shakllanadi. Informatika fanini o‘qitishda tadbiq qilinayotgan zamonaviy yondashuvlar, ya’ni loyihaviy o‘qitish, muammoli vaziyatlarda ish olib borish, talab va ehtiyojlarni aniqlash, ijodiy-innovatsion muhitda bilim olish, darslar samaradorligi va natijadorligini sezilarli darajada oshirdi. Pedagog va o‘quvchi hamkorligi asosida tashkil etilgan o‘quv jarayoni o‘z mevasini bermoqda, bunda zamonaviy yondashuvlar doimiy ravishda yangilanib borishi lozim [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, informatika fanini o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar nafaqat fanning innovatsion yo‘nalishda taraqqiy etishini, balki yangi avlod vakillarida globallashuv jarayonlariga tez moslashish, axborot sohasida mustaqil izlanish, kreativ va tanqidiy fikrlash, axborotni to‘g‘ri tahlil qilish va texnologiyalarni samarali qo‘llash kompetensiyalarining shakllanishiga xizmat qilmoqda. Mazkur borada

mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar, xorijiy tajribalarni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish, informatika o'qitish metodikasini muttasil yangilab borish orqali ta'lim tizimi yanada rivojlanadi. O'quvchilarning informatika faniga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni zamonaviy texnologiyalar yordamida mustaqil faoliyat yuritishga undash, kelajak uchun raqamli bilimli, yetuk mutaxassislarni shakllantirishda beqiyos ahamiyatga ega. Ta'kidlash lozimki, informatika o'qitishda zamonaviy yondashuvlarni faol va samarali joriy etish orqaligina zamonaviy bilimlar, kasbiy ko'nikmalarni egallagan raqobatbardosh yoshlarni tarbiyalash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirov, A., & Xojiyev, O. (2019). "Informatika fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish." O'zbekiston Pedagogika Jurnali, 2(18), 126-130.
2. Aminova, G. T. (2021). "Informatika fanini o'qitishda interfaol usullarning ahamiyati." Zamonaviy Ta'lim, 6(1), 58-61.
3. Beknazarov, B. (2020). "O'rta maxsus ta'lim muassasalarida informatika ta'limining zamonaviy muammolari." Ta'lim va Fan, 13(3), 84-89.
4. Ergasheva, N. (2018). "Informatika ta'limida Internet va multimedia vositalaridan foydalanish." O'qituvchi, 4(12), 45-48.
5. Hasanov, M. A. (2022). "Raqamli ta'lim va informatika fanini o'qitishda axborot texnologiyalari imkoniyatlari." Innovatsion Ta'lim, 9(2), 101-105.
6. Kasimova, D. S. (2017). "Informatika darslarida algoritmik tafakkurni rivojlantirish usullari." O'zMU Ilmiy axborotnomasi, 1(76), 72-75.
7. Nurmatova, S. & Oripov N. (2020). "Oliy ta'limda informatika fanini o'qitishning zamonaviy yondashuvlari." Ta'lim Texnologiyalari, 5(6), 34-38.